

EJIIJE IGBO NA NDU NDI IGBO N'OGHE GBOO NA OGE UGBUA: NSOGBU NA OLILEANYA

Okam. Ikechukwu Okodo
na
Ekwenugo, Precious Ujunwa
Department, Igbo, African and Communication Studies,
Faculty of Arts
Nnamdi Azikiwe University, Awka.

Umjedemde

Ejije Igbo bu otu uzọ puru iche ndi Igbo si eziputa omenala na nkwenye ha. Mana taa, ufodu ndi Igbo, okachasi umuntakiri ndi na-eto eto anaghizi enwe mmasi na ya. Nke a kpatara na ejije Igbo ahapula n'ama na obom ebe a na-egosiputa ya n'oge gboo ma banyezia n'ihe nkiri televishonu. O bu eziokwu na nke a bukwa mwuli elu okputorokpu nye ejije Igbo mana nsogbu bu na ufodu ihe ndi ha na-egosiputa na ya abughị nkwenye na omenala ndi Igbo. Aruruala di iche iche di ka; mmadu igba oto, igwo ogwu na igbagbu mmadu. Ha na-agwokorikwa asusu di iche iche. Ebumnobi nchocha a bu ka e nyochaa ejije Igbo na ndu ndi Igbo n'oge gboo na n'oge ugbo a ma ziputa ha di ka nkuzi nke obula si di, iji mata nke na-egosiputa nkwenye na omenala ndi Igbo bu ihe mmuta ejije Igbo na-egosiputa. A gbasoro usoro sovee risaachi mee nchocha a. A gara n'oba akwukwo ma gbakwaa ndi mmadu ajuju onu gbasara ejije Igbo. A gbasoro atutu odidi na nchocha a, n'ihina o bu ya dabara nke oma n'ileba anya n'ihe ndi e ji mara agumagu di ka, nhazi, asusu, agwa na ihe niile gbasara agumagu ahụ n'onwe ya. A choputara na ihe nkiri ejije umuaka na-ekiri na-agbanwe omume ha n'uzo ebimndu ha n'ihina na ihe obula nwata na-ekiri na-abanye ya n'isi ozigbo. Ozọ bu na otutu ejije ndi gosiputara nkwenye na omenala ndi Igbo kpomkwem, di ka o kwesiri igbazi ndu na ikuzi ezi akparamagwa, di otutu n'onuogugu ha ji asusu Bekee kuputa. O bu eziokwu na egwu niile, ufodu akuko ifo, ilu ufodu na aha niile ha zagbadoro n'ejije ndi ahụ bugbado n'asusu Igbo. Ufodu agwa so n'ejije ndi ahụ abuchaghị ndi Igbo. Nchocha a ga-atunye utu nke ya n'ihe gbasara amumamu ejije Igbo. O ga-aburu ndi ga-eme nchocha n'isiokwu a ebe mgbakwasa ukwu ma mee ka aruruala di iche iche a na-ahuta n'ejije Igbo n'oge ugbo a belata. Onye nchocha na-atunye aro ka ndi na-emeputa ejije Igbo mewaga ejije Igbo ghara idi na-enomite obibi ndu ndi ocha nke abughị obibindu e ji mara ndi Igbo. Ozọ bu na onye nchocha na-arịo ka ndi guru asusu Igbo na ndi nwere mmasi gbasara iwulite asusu na omenala ndi Igbo tinye anya n'ihe nkiri obodo anyi ma rikwazia enyemaka ndi goomentị maka nkwardo ihe nkiri o kachasi ndi metutara nkwenye na omenala Igbo, ma kaba ahụ chikoba ogbakọ bu ndi ga na-ahụ maka ejije ndi Igbo, mara ma o bukwa nke na-akuzi ihe, nye ndumodu, katọ agwa ojọo ma tokwaa agwa oma tupu ha enye ikike ikuputa ya n'ihe nkiri televishonu. Nke a ga-eme ka e nye ejije odinala Igbo ogo ruru ya ma mekwaa ka ndi ala anyi bido inwe mmasi na ya ozọ.

Mkpuruokwu sere elu: Ejije, Ejije odinala, Ejije ugbo a, Agumagu,

Okwu Mmalite

Ejije odinala di n'ime omenala ha, nkwenye na nsirihundu ha. Di ka ndi Griiki si na nhunyere ha na-ehunyere chi ha, eziputa ejije ha n'otu aka ahụ ka ndi Igbo si n'ime ekpemekpe ha eziputa ejije ha. Ejije Igbo metutara obibi ndu, nkwenye na ekpemekpe ha. Emume odinala ndi Igbo niile bu ejije nihi na ha na-ekwekorita, megharia ya ugboro ugboro tupu ubochi e kwuru na a ga eziputa ya n'ama obodo kpomkwem. Emumendi a nwere ike ibu iji oji kpee ekpere, ichu aja ime emume ntoaja. N'oge gboo a naghị anọ n'ulo eziputa ejije Igbo. O na-abukari n'ama obodo, n'elu nkwardo maobu n'obi eze. N'ebe a ka mmadu niile ga-agbakọ kirie ejije a. N'ala Igbo ejije di ka emume di okpu na ndu ha, nke ha na-esite na ya enyere ndu aka ma kpaanwe ha obi oma. Ejije Igbo enwetabeghi ohere maobu ogo kwesiri ya n'edemede nchoputa di ka o kwesiri. O bu nke a mere na o di mkpa na e dere edemede nchocha a banyere "Ejije Igbo na ndu ndi Igbo: Nsogbu na Olileanya Ya". Nke a ga-eme ka ndi Igbo mata ihe kwesiri ime gbasara ejije ha, inye aka kwalite

ya ma mee ka a hụta ezi olileanya bụ ihe mmụta dị iche iche e si na ya eziputa, bụ ihe ndị e ji agbazi ndụ n'ala Igbo.

Ntuleghari Agumagu

Onye nchọcha ga-enyocha edemede dị iche iche odee na ndị okammuta derela gbasara isiokwu nchọcha a. Nke a bụ ka a mata ebe ọrụ ha si yite maọbụ dị iche n'ederede ha, ma mata ma o nwere mperi dị n'ọrụ ha nke a ga-eji ọrụ nchọcha a mechie. N'ebe a, anyị ga-eleba anya na mkpuruokwu maọbụ usorookwu hịara arụ atụtụ na nchọputa dị iche iche tupu anyị were chikọka mechie ya.

Ntule Nkọwa

E nwere okwu ndị dị mkpa na nchọcha a kwesiri ka a kọwaa ha nke ọma iji mee ka nchọcha a doo anya ma kwe nghota. Mkpuruokwu ndị ahụ gunyere: Ejije, ejije odinala, ejije ugbua, agumagu

Agumagu

Agumagu bụ echiche mmadụ cheputara miriemi nke si n'obi putā gbasara isiokwu ọbụla nke e nwere ike iji asụsụ nka kọwaputa. Agumagu nwekwara ngalaba atọ nke gunyere: Ejije, Iduaaazi na Abu.

Ejije Odinala

Ndị Igbo bụ ndị e ji ejije mara nke kpatara na ihe ọbụla ha na-eme juputara naanị n'ejije. Oge ha na-eti mmọnwu, oge ha na-alụ nwaanyi, oge ha na-egwu egwuonwa, oge ha na-agba mgba, ha niile bugbado ejije odinala.

Ejije Ederede/Ugbu a

Ejije ederede maọbụ ejije ugbu a bụ ejije niile ndị ahụ e deputara n'akwukwo nke anyị na-agu, mara onye maọbụ ndị deputara ya, ulorụ biputara ya na oge maọbụ afọ e biputara ya.

Ejije

Ejije bụ akparamagwa abughị nke onye tumadi onye ahụ nomiri ya ma jjee ya n'elu ihe nkwago iji mee ndị mmadụ obi utọ. Okebalama (2003:80) kowakwara na ejije bụ ijije agwa, odidi onodu, anuohia na anuulo, mmuo na mmadu; n'ezio kwu, ihe o bula di n'uwa a, nke a huru na nke ahughị anya ka ejije na-ejije. N'aka nke ozọ, Ikeokwu na Onyejekwe (2004:6) deputara ihe Alexander Dean na Lawrence Gaura kwuru banyere ejije n'ime Djisenu (1995:56). Ha kowara na ejije bụ egwuregwu maka mmadụ n'ime otu ihe maobu ihe ozọ bụ nzimozizi izi ihe n'uzo di ana n'otu ebe maobu ebe ozọ. Nkwa nke a na-akowara anyi na ejije bụ mmadụ na-emeputa ya maka mmadụ izi mmadụ ibe ya ozi n'uzo di ana.

Eze (2009:5) gakwara n'ihu kwuo na ihe mgbakwasị ukwu di okpurukpu na ejije bụ emereme. E wepu emereme, agaghị enwe ejije. Emereme a nwere ike nwee ekwumekwu na ya nwekwaa ike o gaghị enwe. Ejije Igbo bụ ejije okpu nke na-egosi omenala na nkwenye ndi Igbo banyere ndu ha, obibi ndu ha n'uwa ha no n'ime ya.

Atutu Nchọcha

E nwegasiri atutu di iche iche e ji atucha edemede nchọcha, ma atutu anyi ga-agbaso mee nchọcha a bu atutu odidi. Atutu odidi bu nke a na-ejikari atucha agumagu. Dobie (2012:33) si na atutu a malitere di ka otu aputabeghi ihe n'afọ 1920 na mahadum di na Vanderbit, site na mkparita uka di n'etiti ndi mmadu, gunyere John Crowe, Ransom, Robert Penn Wavven Allen Tate, Cleantu Brooks na ndi ozọ nwere mmasi n'ihe banyere agumagu. A malitere Iji atutu a tuchaa agumagu n'Emerika na Englishi, Rushia nakwa mba Ofesi n'agbata afọ 1930.

Atutu a na-achokwa imata nka mma di n'agumagu ndi gunyere asusu, nhazi, agwa. Ya bu ka e si webata ha n'akwukwo agumagu ha.

Ntuleghari Agumagu

N'ebe a, a ga-enyocha edemede di iche iche ndi odee na ndi okammuta derela gbasara isiokwu nchocha a. Nke a bu ka mata ebe oru ha si yite maobu di iche n'ederede a, ma mata ma o nwere mperi di n'oru ha nke a ga-eji oru nchocha a mechie. Ejije bu mgbe obula e jijere ihe na ndu mmadu nke nwere ike mee n'uwa, n'ala mmuo maobukwanu n'ala umunumanu n'obom iji kpa ndi mmadu obi utu maobu iji ya kuziere ndi mmadu ihe maobu ndi mmadu iji ya nori oge.

Mba na ndi otu ya (2013:6) kowara na ejije di ka ngalaba maobu udi agumagu na-adi n'udi mkparita uka bu nke a na-egosiputa site na ejije emereme na omume onuogugu. N'echiche Ikeokwu na Onyejekwe (2004:5) "Ejije bu ihe e weputara ka o nochie anya "drama". Di ka "drama", a na-akpo ya "impersonation maobu njije ihe mmadu na-abughi. Ya bu na mmadu abughi onye maobu ihe o na-eme ka ya.

Na nkowa Ikeokwu na Onyejekwe (2024) gosiputara na ejije bu mmadu igosiputa akparamagwa onye ozo na-abughi nke di n'ime ya, kama o na-emeputa ya iji gosi na o nwere ike igosi agwa onye ozo n'ime ya. Nwadike (2003:51) kowara ejije di ka ihe di iche iche mmadu na-eme na ndu di ka iru oru abu agha, ikwa onye nwuru anwu, ilu di na nwunye, igba nta dgz.

Ejije nwere ike ibu nke e mere n'ama egwuregwu oha obodo nke redio, nke televishonu, nke sinima, nke vidio na nke ederede ya bu nke di n'akwukwo.

Na nkowa ya o na-egosi na ejije bu ihe obula mmadu na-eme nke mmeghari ahụ di n'ime ya, di ka igba nta, ilu di na nwunye na ime mmemme akwamozu onye nwuru anwu. Echeruo (1981:137) ziputara na mmowu abughi ihe e ji egosiputa akuko onu, maka na o putara ihe n'igba egwu na mmeghari ahụ. N'okwu onu ya di mkpa n'ihu na o bu otu ihe na-eme ka a ghota ihe o na-agba n'egwu, mere ka mmowu nwee ugwu ma na-atu ndi mmadu na-ekiri ya utu.

Okodo (2012) gakwara n'ihu kwuo na e ji egwu a akasigasi dinta obi na ha ga emechaa gbuo anu. Nke na-akowa na mmadu na-agba mbu ogologo oge n'agbanyeghi ihe obula, ma n'egwu a, a gwara dinta ka obi ghara ilo ha mmiri. O bukwana ndi obi siri ike bu ndi e dobere ichu nta n'ihu na ha na-ahu otutu ihe n'ohia.

Nneke (2011:36-37) kowaputara etu dinta na-ejije ihe ha na-agu n'egwu. Ha na-ejije etu ha si agbagbu umu anumanu. Ha adighi agu otu egwu n'emume obula ha gara. Ha nwere nke ha na-agu n'emume obodo ma nwee nke ha na-aguru onye otu ha nwuru anwu. Emereme ichunta na-abukari ihe nkiri nke na-emekwa ka ndi mmadu puta n'igwe ebe ha na-ejije, a na-ekiri ha.

Nnyocha Edemede Nchoputa

Otutu ndi okammuta agumagu di iche iche emeela otutu nchocha ma deputakwa otutu edemede na ngalaba ejije odinala di iche iche. N'ebe a ka a ga-atule nchocha ha di iche iche.

Ezichi (2010) lebara anya n'isiokwu ya bu "Mmetuta Ihe Onyonyo nwere n'ebe uru omenala bara na ndu ndi na-eto eto" O gbadoro ukwu na mmetuta ihe omume a na-eme n'ihe onyonyo n'ebe umakwukwo mahadam Naigiria no. O choputara etu ihe nkiri ejije o kachasi nke ndi Bekee si agbanwe omenala na ebimndu ndi na-etolite etolite.

Ekeoma (2012) lebara anya n'isiokwu ya bu "Nsogbu ejije Nollywood na-eweta n'ebe ejiji ndi umakwukwo mahadam Abia steeti no". O choputara na ihe nkiri ejije aburula isi a huru kwaba okpu na ndu ndi mmadu n'ihu na ihe niile a na-eziputa n'ejije aburula nke a na-enomi o kachasi n'ebe ejije di, agwa no n'ime nkiri ejije amaghizi ihe bu na mmadu gba oto maobu na o gbaghi, ha na-agba oto buru n'uche na o bu ihe na-ewu nke na onye nkiri huchara etu o siri jikere ga-achio inomi udi ejije ahụ, nke umu akwukwo mahadam Abia steeti na-enomi n'uzo di egwu.

E lebara anya n'ihe niile ndi odee derela maobu kwurula gbasara ejije odinala nke o bu ya ka nchocha na-eleba anya na ya. A chopotara na ndi okammuta na ndi odee di iche iche emeela otutu nchocha gbasara isiokwu a n'uzo abula uzọ ma deputa otutu ederede gbasara ya. Ma nchoputa na-egosi na o nwebeghi otutu nchocha e merela gbasara isiokwu nchocha a bu ejije... O bu onodu a so n'otu ihe kpalitere ime nchocha a, iji tnye onu n'ihe banyere ejije odinala na ndu ndi Igbo nsogbu na olileanya ha.

Ntucha Ejije ndi a horo

N'ebe a, a ga-atucha ejije a hoputagasi maka nchocha. A gbaso atutu odidi wee mee ntucha a.

“Odum na Akwaeke”

Ihe nkiri a bu ndi Encarta Premium meputara ya. O bu n'ifo ka e biputara ya.

Ndi so n'ihe nkiri a bu ndi a:

Ochikeze	-	Igwe obodo
Ugoeze	-	Nwunye Igwe
Adaeze	-	Ada Igwe
Ogbuagu	-	Dinta a maara nke oma
Azu ndu	-	Enyi Ogbuagu
Umunna	-	Di ji
Ntanaudo	-	Enyi Adaeze

Ejije a gbadoro ukwu n'akuko ifo. O bu maka otu nwoke bu Igwe ndi Amanato. O mutara otu nwa nwaanyi aha ya bu Akwaeke. Akwaeke bu nwata nwaanyi mara mma nke ukwu, nke na o nweghi onye gafere ya agaghi eleghachi anya azu. Akwaeke bu onye nganga, mma ya bara ya n'isi. O tobe onwe ya ebe a o di ka a ga-asi na o nweghizi onye obula no n'elu makariri ya. Oge di bido bjabara ya o nweghi onye nke o kwetere ka o luo ya. O siriri na etu nwoke o chorọ ka o luo bu onye mara mma topuru dimkpa nke ga-abu ahụ a mara na o bu nwoke, nwoke ahụ ga-abukwa eze obodo ha.

Ogbuagu ariokata ya ikwe ka o luo ya n'ih na o huru ya n'anya ma o juru aju.

Ogbuagu emere elu mee ala ma kwekwa nkwa na o ga-eleta ya anya nke oma ma o buru na o luo ya ma Akwaeke gwara ya na o nweghi ihe nwere ike ime n'elu uwa a ka ya bu Ogbuagu bu dinta a maara nke oma rijuru afo, a umu nwaanyi ndi ozọ na-anwuru luo ya, na o ga-abu ma o buru na o nwuru anwu.

Onye ozọ bu okparaeze nke ndi obodo Umukabia biakwaara ya di. Akwaeke juru aju. Otu nwoke bu diji onye e ji iko ji mara biakwara ma Akwaeke ekwetaghi. O siriri na ya ahubeghi onye bu di ya na o hu ya na o ga-amata ya. Ogbuagu ezughikwa ike n'ebe Akwaeke no. Oge niile o huru ya, o na-ario ya ka o luo ya. Ogbuagu bu dinta n'ih nke a o na-ebutere Akwaeke anu ma o nweghi ihe o ji ya kporo. Naani ihe Akwaeke na-eme bu iji Ogbuagu eri amu. Enyi ya nwoke aha ya bu Azundu agwakatala Ogbuagu ka o hapu Akwaeke ma Ogbuagu ekweghi naani ihe o na-ekwu bu na o huru Akwaeke n'anya na ya ga-aluriri ya. Otu ubochi otu nwa mmuo aha ya bu Odum wee nu ihe Akwaeke ji umunwoke ndi na-abjara ya di eme, n'ih oke ochicho o nwere. Onye mmuo rioro ndi mmuo ibe ya ka ha gbazinye ya akuku ahụ ha ma sorokwa ya gaa aluta Akwaeke n'ala mmadu. Ha niile kwetaara ya. Nwoke a jikeere ubochi nke mbu gaa naani ya. N'ubochi nke emume maka ilu Akwaeke ka ndi mmuo ibe ya so ya gaa. Tupu ubochi a kara aka eruo, Ogbuagu gbaliri ike ya ihu na Akwaeke gere nti nu ihe o na-agwa ya maka nwoke ahụ. O gwara ya na nwoke ahụ bu onye mmuo ma Akwaeke kpochiri nti. Ogbuagu gwara Akwaeke na ukpana nti ike na-ezu ike n'afọ nnnu. Akwaeke kororo nna ya na Ogbuagu na-enye ya nsogbu. Nna Akwaeke nyere ndi odibo ya ikike ka ha gaa kputa Ogbuagu. Ha kputaara ya igwe. Igwe gwa ya ka o gharakwa imekpa Ada ya nwaanyi ahụ ozọ. Ogbuagu puru ma o jighi maka ihe niile Akwaeke na-eme ya kwusi igwa ya okwu. Otu ubochi Ogbuagu gakwuru onye mmuo ahụ ma riu ya ka o hapuru ya Akwaeke na o bu onye o chorọ ilu. Onye mmuo ahụ ji ike o jiri buru onye mmuo wee mee Ogbuagu aju ma menye ya egwu n'anya.

Ụbọchị emume ịlụ Akwaeke eruo, Igwe ajughị onye ebe ịlụ nwa ya. Onye mmụọ ji ọgwụ na ikike o nwere dị ka onye mmụọ ma megharịa Igwe ma ụmụnna ya anya. Ha emechara mmemme ma kpọrọ Adaeze kponye Ọdum na ị odibo ya ha zolie ije. Ma oge ha na-aga Ọdum ị ka onye nwere anya ime mmụọ huru na Akwaeke bu onye nwere obioma n'agbanyeghi na o bu onye ngala na onye nwere oke ọchicho. O gwara ya ka o laghachi azu n'ulo nna ya na o bughị ihe o chere na o bu ka ya bu, ma ntị kpochiri Akwaeke. Ka ha na-aga n'uzo Akwaeke juru Ọdu ma ha ana-eruzikwa eru, Ọdum zara ya ka o nwee ndidi na-atufughị oge na ha ga-eru. Ọdum ebido inyeghachi ndi niile o gbazitere akuku ahụ ha azu. Akwaeke na ndi odibo ya niile no n'oke ujo. Ha amatala na o bu eziokwu na Akwaeke bu onye mmụọ na-alu ya. Ha niile bu ndi odibo Akwaeke ma nwoke ma nwaanyi nwuchara o buru Akwaeke foduru.

Ugoeze bu nne Akwaeke roro nro ebe Akwaeke na-ata ahuhu. Oge ahụ ka ha ji cheta na ha amaghị obodo ebe nwa ha na-alu di. Ha kpotara dibia obodo ha ka o juo ase gbasara onodu Akwaeke. Dibia gwara ha na nwa ha ka di ndu mana ha ga-akpopta ndi ga-aga ala mmuọ kpolata ya. Ogbuagu weputara onwe ya iso gaa njem ahụ tinyere ndi enyi ya abuo. Dibia ahụ siri ha esi ma nyekwa ha odieshi iji gaa njem ahụ. O gwakwara ha ihe ha ga-eme ma o buru na ha ezuta ihe ojuo n'uzo.

Ogbuagu bara n'ime ohia n'ala mmuọ ma kporo Akwaeke lota. Akwaeke nwere mwute n'obi ya n'ih ihe akaje niile ahụ o mesoro Ogbuagu. Akwaeke roro Ogbuagu mgbaghara ka o gbaghara ya. Ogbuagu gbaghaara ya ma luo Akwaeke n'ikpezu di ka ochicho obi ya si di.

Azu Di Egu (Mystic Fish)

Ihe nkiri nke a bu ndi Nnenna Emeruwa production meputara ya.

Ndi no n'ejije a bu ndi a:

Okoro	-	Nna ezinaulo
Ugomma	-	Nwaanyi nke mbu
Orieoma	-	Nwaanyi nke abuo
Azuka	-	Nwa nwaanyi nke mbu mutara naani ya
Akunna-		Ada nwaanyi nke abuo
Eze	-	Okpara nwaanyi nke abuo
Chinedu	-	Odudu nwa nwaanyi nke abuo

Ejije a gbadokwara ukwu n'akukoifo. Onye aha ya bu maazi e ji maka ikọ akukoifo mara ka umuaka roro ka o kororo ha akukoifo. O malitere ikọ maka otu nwoke aha ya bu Okoro. Onye e ji maka oru ugbo mara n'obodo ha. Okoro luru umunwaanyi abuo. Aha nwunye ya nke mbu bu Ugomma ebe aha nke abuo bu Orioma. Okoro ji n'ih na nwunye ya nke mbu amutaghi nwa nwoke wee kpọ ya na nwa ya nwaanyi bu Azuka asi. Nwunye Okoro nke abuo bu Orioma mutara Okoro umu ato. Nwoke abuo na otu nwaanyi. Okoro huru nwunye ya nke abuo n'anya nke na ihe obula o gwara ya mee nwunye ya nke mbu adighi agbagha ya agbagha ma ncha. Orioma nwunye Okoro nke abuo bu nwaanyi gbara ajo nke ukwu. Orioma anaghi achọ iji anya hu nwa nwunye di ya bu Azuka. Oge niile o na-emekpa nwata nwaanyi a ahụ. Otu ubochi ahụ adighi Ugomma bu nne Azuka. Azuka gara n'ime ite diiri mmadu niile kute mmiri o ga-eche nne ya ka o nuo, ma Orioma jidere ya tie ya ihe gwa ya ka o sekuru ala n'elu ichere aku, ma gwa nwa ya nwaanyi bu Akunna ka o chedo Azuka ma hu na o sighi n'ebe ahụ o sekpu ala bilie. Akunna bu nwata gbara ajo kari nne ya. O chedoro Azuka ma gwa ya ka o gharakwa ihu ya ka o biliri oto n'ebe ahụ o sekpu ala. Nne Azuka echekata Azuka o hughu ya. N'agbanyeghi na ahụ esighi ya ike, o biliri oto chorọ nwa ya puta ma hu ya ebe o sekpu ala n'elu ichere aku. Nke a wutere ya. O gwara nwa ya bilite ma Akunna juru na o gaghị ebili n'ih na o bu nne ya siri ya sekuru ala. Ugomma kporo nwa ya baa n'ulo. Orioma lota ahia kworo ogo gaba na nke Ugomma, juba ya ihe kpatara o ji si nwa ya bilie n'ebe o gwara ya sekuru ala. Ha abuo hiowara uzu. O wee kwara Ugomma tupu n'ala ebe nwa ya nwaanyi Akunna na-etikwa Azuka ihe. N'ih ihe merenu, ka echi ruru Orioma kporo Azuka na ndi be ya gaa ugbo isucha ala. O kenyere umu ya obere ala ka ha suchaa bja kenye Azuka obosara ala. Azuka chorọ ikwu okwu o gbachie ya onu. Ha niile ma nna ha ma umu ya abuo nabatara ihe ahụ o na-eme Azuka. Naani onye o dighi mma n'obi bu Eze, okpara

Orieoma. Ha asukatala oru bja izu ike. Orieoma butere umu ya ji ha ga-eri ma o nweghi nke o nyere Azuka. Azuka rioro nna ya ka o gwa Orieoma nyetu ya obere ka o rie ka o wee nwee ike isuchapu oru ha kenyere ya n'ihia na aguu na-agu ya. Nna ya mere ka mmadu ma rioro Orieoma ka o nyetu ya ji ka o rie, ma o bu naani otu mkpuru ibe ji ka o nyere ya. Nke a wutere Eze nkeoma. Eze achobughi iri nri mana n'ihia ihe ahụ nne ya mere o gwara nne ya na ya choziriri iri nri ma nne ya ekweghi enye ya. Orieoma mara na ihe o jiri kwuo na o choziriri iri ji bu ka o wee nye nwanne ya nwaanyi bu Azuka oke nke ya. Ha richara ji buru ihe ha jiri bja oru laa ma hapu Azuka. Ha gwara ya rucha ebe niile ahụ tupu o lota. Ugomma echekata ka o hu nwa ya ma o hughia ya. O gakwuru di ya bu Okoro juo ya maka nwa ya ha kpo gaa oru, Okoro siriri ya na o naru oru e nyere ya ruo. Ugomma chooro nwa ya gaba n'ugbo ma kpolata ya ulo. Okoro adighizi eleru anya n'ebe Ugomma na Azuka nwa ya no. Ihe ha abuo kpatara site n'igara ndi mmadu oru ugbo ka ha na-erizi.

Otu ubochi, Orieoma gwara Okoro ka ha chupu Ugomma na nwa ya bu Azuka ka ha abuo ga biri n'ulo ewu. Okoro kwetere nke a. Orieoma, Akunna na Chinedu chupuru ha. Ha kwaara ngwongwo ha gaa biri n'ulo ewu. Aguu na-agu Ugomma na nwa ya. Naani Eze na-ebutere ha nri. Oge ufodu ha choputa, ha nati ya ihe juo ya ihe kpatara o jiri e buru nri ya ebugara ajo nwaanyi ahụ na nwa ya. Orieoma na umu ya abuo bu ada ya na odudu nwa ya nodu ha na-aguru Ugomma na nwa ya egwu.

Nzogbu nzogbu - Enyi mba enyi
 nzogbu Ugomma - Enyi mba enyi
 zogbue Adaku - Enyi mba enyi.

Ugomma bu naani akwa ariri ka o na-ebe. Egwu ya bu nke a

Unu ahwo

Unu ahwo

Unu ahwo

Onye mu bunyere oche

Si m kwuru oto

Anyan mmiri egbue m

O ruru oge Okoro bu di ha choro ime emume Eze ji, Ugomma enweghi ihe o maara o ga-eme n'ihia na o nweghi ego jiri rie nri ma ya foduzia nke o ga-aji sie nri o ga-enye ndi mmadu. Ugomma noduru ala n'akuku mmiri na-ebe, na-akwa, na-arioro chi ya ka o nyere ya aka na ya amaghi ihe ya ga-eme maka emume chere ya n'ihu. Otu nnukwu azu si n'ime mmiri gwara ya ka o mechie onu ya ma gwa ya ebe o ga-eweta ihe ndi o ga-aji mee emume ahụ. Ugomma hichara anyan mmiri ma mee di ka azu ahụ gwara ya.

Ubochi a kara aka eruola, onye obula anoro na mkpuka nke ya esipu nri. Nri Ugomma na-esi isi uro. Isi nri ahụ gazuru ebe niile. Ndi obodo biara na be ya ma soro ya na-eri ji na-aracha aka. Ihe nke a wutere Orieoma. O gbara ya ghari etu o siri buruzia onye a na-ako onu ka ndi mmadu juru na nke ya na-eri; na-arachapu aka. Orieoma gakwuru di ya juo ya ihe kpatara o ji nye Ugomma ego ma di ya gwara ya na o bughi ya nyere ya ego. N'ututu echi ya, Okoro siriri Ugomma ka o gaa gosi ya ebe o siri weta ego o ji sie nri unyaahụ ebe o kweghi na ya nwere enyi nwoke nke nyere ya ego ahụ. O gwara ya na o bu iwu na o ga-eduje ya na mmiri ahụ azu nyere ya ego no n'ime ya. Ezinaulo ha niile soro gaa na mmiri. Okoro siriri Ugomma ka o mee ihe ahụ o mere azu ahụ jiri nye ya ego ka ha niile jiri anya ha hu. Ugomma gbachiri nkiti ele n'anya. Nwa obere oge azu ahụ kwuru okwu n'oke olu juo ha ihe ha jiri bja na mmiri inye ya nsogbu. Ngwa ngwa azu ahụ wulie oku elu ma gbuo Okoro, wunye ya nke abuo, Ada ya nwaanyi bu Akunna na odudu nwa ha nwoke bu Chinedu, ha ano bu ndi na-ekweghi na Ugomma na Azuka ga-anu mmiri togbo iko. Ugomma na Azuka nwa ya na Eze bu okpara Orieoma nwere obi ebere na-esoghi emegbu Azuka na nne ya bu naani ha ato ka azu ahụ hapuru ndu.

Egwu mmalitere: Nwaanyi bere akwa bja na mmiri

O mara atula ujo

M were otu ji m nye ya

O mara atula ujo

M were otu Azu nye ya
O mara atula ujo
Ebere oke azu na-egbu ya
O mara atula ujo.

Na mmechi, nwoke bu onye na-akoro umuaka akuko ifo a, juru ha ihe mmuta di n'ime akuko o kororo ha. Ha zara ya na mmadu igba ajo adighi mma. O gwakwara umuaka ahụ ka ha hu mmadu ibe ha n'anya ma nwanne ha ma onye ozo ka ha wee ghara inwu ka ndi ezinaulo Okoro.

Osọ Osaai

Ejije a bu ndi Collins Production meputara ya.

Ndi so na ihe nkiri a bu ndi a

Osaai	-	so n'otu ndi ichie nke obodo ha
Maltilda	-	Nwunye Osaai
Igwe Umudike	-	Igwe Obodo
Jachike	-	Okpara Igwe
Ezemuo	-	Onye isi Arusi ha
Ojiugo	-	Ajadu ji ahụ ya achu ego
Rose	-	Nwagboghọ nwa Eze Jachike na-achụ

Ejije a bu maka otu nwa nwoke aha ya bu Jachike. Jachike bu okpara Eze buru kwa otu nwa Eze adighi anu ihe. O na-eko ofuogori. Nke a mere na onye obula n'obodo Umudike anaghi achọ ka o nwee ihe jikotara ha na ya beeluso ndi otu ya bu ndi ya na ha na-ebi otu ndu. Osaai bu onye e ji eziokwu mara na obodo ha ma ihe ndi ozo o na-emezi n'azu bu iga dina nwaanyi di ya nwuru ndi obodo ya amaghi maka ya. N'ih i nke a, Jachike bu okpara Eze seere Osaai n'ekwent i ebe o huru ya na nwaanyi ajadu a na-akpo Ojiugo ka ha abuo na-ebito onwe ha. Jachike ji n'ih i nke a gwa Osaai na o nwere ala o choro ire bu ala nke ndi obodo ha di n'Ikeobi. Osaai gwara Jachike na ha abuo enweghi ihe ga-ejikota ha gbasara iga ree ala obodo. Ma o choro ka o nwuo maobu ka nti chie ya ma n'ih i ihe vidio ahụ Jachike ji ekwent i ya sere Osaai na Ojiugo ebe ha abuo na-ebito mere ka ike gwu Osaai. Jachike gwara Osaai na o buru na o kweghi na ya ga etinye vido ahụ n'ime ntaneti. Nke a mere ka Osaai kwere na ihe ahụ o gwara ya. Ha abuo gara n'ala Ikeobi n'ubochi ahụ a kara aka. Osaai kwadoro di ka Igwe maka na ndi ahụ choro izu ala ahụ gwara ya ka o kpota nna ya bu Igwe ka o binye aka n'akwukwo ka ha wee mata na nna ya maara maka ya bu ala. Naani Igwe ka a na-etu Osaai ebe ahụ, o na-ekwe ha n'ih i na o nweghi ochicho ozo. Jachike gwara Osaai na o buru na o bia mee ka Igwe ha wee ree ala ahụ na o ga-enye ya nde naira ato. Ha erechala ala ma Jachike ekweghizi na o ga-enye Osaai ego obula.

Nke a buru Osaai ihe mwute n'ih i na o gwara enyi ya nwaanyi bu Ojiugo na o ga-enye ya puku naira abuo na ya bu ego. Osaai gara be Igwe ka o hu Jachike ma o hugh i ya n'ulo nna ya. O gara n'uzo na-achoghari ya, ma ebe o huru ya bu ebe Jachike na ndi otu ya kposa na-agba egwu anu mmanya ma na-enwekwa anuri. Jachike gwara ya ka o si ebe ahụ puo ghara inye ya nsogbu. Osaai labara n'ulo ya ma nwunye ya bu Matilda were aka odo chupu ya. Osaai na-aga n'uzo hu ugboala Igwe ka o na-abia Osaai gbakpuru n'otu akuku. Igwe kwusiri ma were oso oso gbabanye n'ime ulo Ojiugo. Nke a wee baa Osaai isi. O gara bute ihe ma rigoro n'elu ihe ahụ inyo ha abuo ka o mata ihe ha abuo na-eme. Osaai mechara kwaghee uzo ebe Ojiugo na Igwe no n'elu oche ezuzughari. Osaai gwara Igwe na ya bu Igwe bukwa agu. O mere kaa ga-as i na o nweghi ihe o huru. Ndi zuru ala Ikeobi abiala ileru ala ha anya ma mata ihe ha nwere ike ime n'ala ahụ gaadi mma. Otu onye huru ha ma gbara oso ga kpo Onowu na ndi obodo, ha biara kpuru ndi ahụ gaa na nke Igwe Umudike bu nna Jachike. Ha gwara Igwe na o bu Igwe ka ha na ha zuru ahia ala ahụ ma o bugh i Igwe nke ya. Igwe gwara ha na o bu ya bu Igwe Umudike na o nweghi onye ozo. Ka ha no na-ekwu, Osaai biara ka o chota Jachike maka ahia ala ha abuo zuru o kweghi enye ya ego nke ya di ka ha abuo kwekoritara. Mmadu abuo ndi a huru ya si ha lee Igwe nke ha na-ekwu maka ya. Osaai tatoghariwa onu. Ndi uwe ojii kpuru mmadu abuo ahụ kpochie ebe Osaai gbapuru oso. Osaai mechara were aka ya ga na nke ndi uwe ojii

ma gosi ha onwe ya. N'ih i nke a, ndi uwe ojii hapuru ya ma gwa ya ka o binye aka n'akwukwo na o ga-akwu ha ugwo ala ha oge na-adighi anya. Nwunye Osaai na-achoghari Osaai n'ih i na o nuru na o butere nnukwu ego na-amaghi na o nweghi nke di ya ji na o bu Jachike buuru ego niile ah u. O bidoro mesobe Osaai omume oma ka o wee nwee ike mepeere ya ebe a na-azu ahia supa maketi, o kwere ya na nkwa. Ojiugo jiri uz o aghugh o nara Jachike ego niile ah u. Jachike enweghizi nke o ji. Osaai chor o ire ala ya ka o wee nwee ike kwuo ugwo o ji ndi ah u biara goro ala Ikeobi bu ala obodo. Ubochi ah u o gara ka o ziko Onowu ala ya, onye ha na ha so bu enyi Jachike gwuputara o la ocha n'ebe oke ala Osaai di bu ebe o gwara nwokorobia ah u ka o gwunye ihe. Nwokorobia ah u tiri mkpu ma debe aka n'azu. Osaai gwara ya ka o hu ihe o na-ezo n'azu. Ka o huru ya o kwechiri na o gaghikwa ere ala ya oz o. Osaai mara ihe bu o la ocha n'ih i na o nwere oge o gara ebe ha na-azu ahia o la ocha ma lelee ya. Nke a mere na o gwara otu nwaokorobia ka o gaa kporo ya Ezemu o ka o bia gbaara ya ala ya ogige ka o ga-abu onye obula batara n'ala ya ihe o huru o were. Onowu gbara os o gaa kpokota ego niile ma tinyekwa uma na ihe ha abuo kpebiri igo ala ah u ma Osaai ekweghizi. O gwara Onowu ma o chor o ka o kporo ya Ezemu o, Onowu ji os o gbapu. Ezemu o na-ekwu okwu di iche iche n'ala ah u ebe nwaokorobia ah u gwuputara o la ocha ah u gara gaa gwa nwa Eze bu Jachike ihe merenu. O gwara ya na Osaai buzikwa ogaranya n'ih i na o la ocha juputara n'ala ya.

Ntucha Nchoputa

N'ebe a ka a ga-eme ntucha n'uju ihe niile a choputara gbasara ejije Igbo ndi a hooro, iji gosiputa nsogbu ndi ah u ha na-eziputa site n'ejije Igbo na olileanya ya.

Ejije niile ndi a hooro ebe a, ha gbadoro ukwu n'ih e ji mara ndi Igbo. Omenala ha, asusu ha, n'agbanyeghi na ufo du n'ime ndi a hooro bu a suta asusu Igbo a suta asusu Bekee. Ejiji ndi Igbo putakwara ihe nke oma n'ejije ndi a. E webatakwara akufoifo bu otu ihe e ji mara ndi Igbo na ihe di iche iche nwere ike ime na ndu maobu n'obodo nke metutara agumagu. Otutu omenala ndi putara ihe n'ejije ndi a bu ndi gosiputara ndi Igbo nkeoma nke onye obula kiriri ya ga-amata na o bu ndi Igbo ka a na-ekwu maka ha.

Asusu

E lebaa anya ka asusu siri ruo oru iji wee kwalite nkamma site n'ejije ndi a hooro, site n'ileba anya n'atutu odidi wee tucha ha, a ga-ah u na e ji ngwarangwara asusu wee ziputa ejije ndi a niile. E webatara asusu Bekee, olundi na ejije a bu *Azu di egwu*, omumaaatu Okoro bu nna ezinaulo a di ka oge o na-etu nwunye ya nke abuo o huru n'anya aha. O kporo ya Ugegbe m ji ah u uz o - Oriem nwaanyi oma. A bia n'aka nke oz o, Orioma; oge ha no n'ugbo, o guru egwu n'asusu Igbo

Onye

Onye rie

Onye akpola ibe ya

Onye nkwalu

Egwu ozokwa bu:

Nzogbu Nzogbu

Enyimba Enyi

Zogbue Ugomma

Nzogbu Azuka

Ozokwa bu na asusu ya na-abukari a suta Igbo, a suta Bekee, di ka ebe a; everybody oru eme, ngwanu ngwanu. Nwaanyi a eme m shut up. O webatakwara olundi, nwaanyi a ako m ogba na ajirija.

N'aka Ugomma bu nwaanyi mbu Okoro luru, n'agbanyeghi na o bu asusu Bekee ka ha debere ah u ha ji wee kuputa ihe onyonyo a, egwu ariri niile o guru bugbado n'asusu Igbo di ka oge o no n'akuku mmiri ebe akwa n'ih i na o nweghi ego iji kwado maka mmemme Ezeji di ya chor o ime. O guru egwu a, nke mere na oke azu di n'ime mmiri nuru olu akwa ya ma nyere ya aka.

Uwa moo
Uwa moo
Uwa moo
Uwa moo akwa ariri e gbuo moo
Ije uwa moo
Onye ka m ga-akoro.

Akonna na nwanne ya nwoke bu Eze oge ha na aba mba. Akonna kporo Eze Okpo, ebe Eze kpokwara ya Anyari.

Azuka webatakwara egwu Igbo oge o na-akwa akwa n'ugbo n'ihu oru nwunye nna ya bu Oriema kenyerere ya ka o suchaa ma o buru na o suchaghi ya, ka o ghara ihu ya n'ulo.

Ariri egbuom oo
Chukwu abjama bja
Onye ka m ga-akoro

Ihe ozo bu na aha niile ha zagbadoro n'ejije a bu aha ndi Igbo.

A ga-ahu na asusu ha jiri ziputa ejije a bu *Azu Di Egwu* bu ngwarangwara. O bu asusu abuo. Asusu Igbo na Bekee. N'ime asusu Igbo e tinyere Igbo izugbe na olundi. Ha niile batachara na ya bu ejije. Nke a na-egosi na onye lebere anya n'ihe gbasara asusu ejije a, amaghi e ji asusu aru oru.

I leba anya n'asusu di ka e si ziputa ya n'ejije *Odum* na *Akwaeke*. Asusu e webatara n'ejije a bukwa ngwarangwara asusu. Ha webatara asusu Izugbe, Olundi na asusu Bekee. Akwaeke bu onye gbaliri nke oma iji Igbo Izugbe wee ziputa okwu ya niile. Nke a mere na o dighi onye gere ya nti na a gaghi aghota asusu ya. Ochikaeze bu Igwe obodo bu nna Akwaeke na-asukwa asusu olundi ha abuo abughikwa otu di ka o si kwesi n'otu ezinaulo ga na-asu otu asusu. Odibeze nne Akwaeke na-asukwazi otutu asusu agwa di iche iche webatara abughi nke kwesiri ekwesi di ka enyi nne Akwaeke oge o na-akasi nne Akwaeke obi n'ihu na o na-echegbu onwe ya gbasara ihe kpatara na nwa ya bu Akwaeke achoghi ilu otu onye n'ime ndi niile na-abjara ya di. O gwara ya "echegbula onwe gi nu mommi" Ogbuagu webatakwara ilu oge o na-adu Akwaeze odu ka o ghara ilu onye mmuo. "Nkita nti ike na-ezu ike n'afu nnu". Asusu e ji ziputa ejije ezichaghi ezi n'agbanyeghi na ha gbaliri iji ilu wee ruo oru. N'ejije Osaai, asusu di iche iche ka ha gosiputara n'ejije a. O bu ezie na ha kporo ya ejije Igbo ma na bidogodu n'aha ha zara gosiri na ha zara aha di ka o si masi ha. Ha zara nke Igbo ma zakwaa aha na Bekee di ka Matilda na Osaai ha bucha aha Bekee. Olundi batakwara n'ejije a di ka oge Osaai na-agwa umunwaanyi na-agba asiri ka ha kwusi. O siri ha; Toonu ka unu ji ebe Matilda gwara di ya Osaai oge o na-akpari ya n'ihu na o dighi eweta ego nri n'ulo "lakpuru" ihe oriri adiji. Asusu Bekee nke e webatara n'ejije a kariri akari, di ka oge Osaai na-agwa ndi inyom ka ha kwusi asiri. O siri ha 'mind your business.' Jachike nwa Eze webatra asusu Bekee oge o na-agwa Osaai maka ire ala Ikeobi. O siri ya, o nwere 'problem m ji bja, a choro m ime business ka m ree ala Ikeobi mana ha siri m kpota Igwe. Matilda n'aka nke ya webatakwara asusu Bekee oge Osaai di ya gwara ya na ya ga emepere ya super market. O si "ihe a bu "goodnews".

A ga-ahu na onye lebara anya gbasara asusu na ejije a amachaghi nka asusu nke oma. O bu onye achoghi ima ihe gbasara ka asusu si jiri nka mma wee ruo oru.

Nhazi

Ejije *Azu Di Egwu* na *Odum* na *Akwaeze* bu ejije ndi gbadoro ukwu n'akukoifo. Ebe *Oso Osaai* bu ejije nke mmadu jiri aka ya cheputa gbasara ihe ndi na-eme n'uwa anyi no n'ime ya.

Nsogbu Ejije Igbo

Site na nchoputa a choputara gbasara nsogbu ejije Igbo, e nwere nsogbu bu ihe ndi chere ejije Igbo akamgba. Ejije Igbo bu ihe ndi Igbo weputara iji na-anori oge, kuzie ihe ma kpaa onwe ha obi ufo. Ma taa, o bughizi ihe ekwe na-aku ka ha na-agbazi. Ejije Igbo oge ugbo a buzi ka o si masi onye otiputa nke ya. o nweghizi

onye maara ma o na-eziputakwa omenala ma nkwenye ndi Igbo di ka o si kwesi. Asusu e ji eziputa ejije abughizi Igbo Izugbe. Ha na-agwakota asusu Igbo, na asusu Bekee. Oge ufodu ha na-eziputa omenala na nkwenye ndi Igbo ma ejiji, ma akukoifo ha, ma aha niile ndi Igbo na-aza ma were asusu Bekee nye ejije ahụ aha di ka “*Mystic Fish*” ihe niile emegbadoro n’ejije a bu maka ndi Igbo. Amaghi m ma o bu ihere na-eme ha iji Igbo ziputa ya bido n’isi rue n’odudu nke ga-eme ka o tunye utu n’ikwalite asusu na omenala Igbo. Ozokwa bu na ihe ufodu ha na-eziputazi oge ugbo a n’ejije odinala abughi ihe ndi kwesiri ka a na-ekiri okachasi umuaka ndi na-eto eto. Oge ufodu ha na-eziputa nwaanyi gba oto n’udi na o jikere onwe ya n’uzo kpu oku n’onu maobu n’uzo na-ewu ewu. Nke a na-ewetara umuaka okachasi umunwaanyi ibido ijikere onwe ha n’uzo di otu ahụ ma huta onwe ha na ha kwu n’egwu naamaghi na o bu ila n’iyi ka ha ji oso agbakwuru.

Ozokwa bu na oge ufodu, uzo ndi na-emeputa ejije odinala si emeputa obibi Eze maobu Igwe obodo adighi mma. Ha na-eziputa ya ka a ga-asi na ego adichaghi, iji ziputa ejije ndi ahụ. N’ejije odinala ihe onyonyo ha na-eji ese ya oge ufodu na-egosi na o bu nke ndi na enweghi ego maka na oge ufodu o naghi achapu n’anya di ka nke ndi Nollywood si achapu n’anya. Ndi na-emeputa ejije odinala na enomikwa agwa ndi mba oso ma ziputa ya n’udi na o bu otu uzo obibi ndu ndi Igbo di ka ebe umuntorobia na umuagbogho na-agba egbe, gbaa ulobu, eme ndi mmadu oti n’anya ahụ uzo na-ebigheri n’otu ulo oriri na onu baa na nke oso. Ihe niile a abughi ihe e ji mara ndi Igbo kama o bu ihe ndi na-emezi n’oge ugbo a bu nke ha kwesiri iziputa ma katoo ya n’atufughi oge site n’igosi ihe mere ndi mere omume ndi di otu a, ugwooru ha nwetara tupu ejije ahụ abia n’isi njedebe. Otutu mgbe ndi Igbo na-anabatakwa ndi abughi ndi Igbo iso ha meputa ejije di ka *Ujuaku* bu ejije Igbo ma ha ziputara ya n’asusu Bekee. Otu onye no n’ime ejije a bu onye Yoruba. O kwesiri na o bulagodu na onye ahụ abughi onye Igbo ka o buru onye mara asu Igbo nke oma. O bukwa n’ihi ya kpatara na taa otutu ejije Igbo bu n’asusu Bekee ka ha meputara ya iji nye ndi abughi ndi Igbo ohere ka ha soro wee ziputa omenala na nkwenye ndi Igbo n’asusu Bekee. Ejije Igbo a na-eziputa abughikwa ndi a mara nke oma a na-anu aha ha, nke bu na onye obula nuru na ha so n’ejije ga-agba mbo ka o kirie ya. Ndi nwaafu Igbo a mara gbasara ejije adighi enwekebe mmasi iso meputa ejije Igbo di ka ha si enuputa n’igwe n’imeputa nke e ji asusu Bekee kuputa, di ka Kanayo O. Kanayo, Emeka Ike, Nnaji Genevive wdg. Ejije Igbo e nwere ike ihu ha na ya bu ejije ndi ahụ gosiputara nkwenye na omenala ndi Igbo n’ihe niile e ji mara ndi Igbo ma ha ga-egiriri asusu Bekee maobu ngwarangwara asusu ziputa ya. Nke a sokwa n’ihe kpatara na ndi Igbo adighi enwe mmasi gbasara ejije Igbo ha.

Ozokwa bu na ihe di iche n’etiti ejije Nollywood na nke ndi Igbo na-eziputa hiri nne, i kirisia ejije ndi Nollywood wee kirie nke ndi Igbo, i ga-ahụ na ndi Igbo sokwa eme onwe ha. Ha adighi achota ebe mara mma di ka ndi Nollywood si achota were emeputa ejije ha nke na-eme ka onye obula nwee mmasi ikiri ya. Oge ufodu ejije ndi Igbo na-egosi na ihe niile bu ka emebe ma ya buru na a na-eme. Ha adighi etinye ego iji meputa ejije ha di ka ndi Nollywood si etinye nke ga-eme ka ejije ha chikoo ma chapu n’anya iji mee ka ndi mmadu nwee mmasi na-ikiri ya. A suta Igbo na a suta Bekee, tnye sokwa eme ka ike gwu ndi mmadu ikiri ya maka na o nwekebeghi ihe na-eme na ya. Ufodu ndi Igbo amaghikwa televishonu ebe a na-eziputa ejije Igbo n’ihi na ha enweghi mmasi na ya.

Olileanya Ejije Igbo

O buru na ejije Igbo ga-eru nsotu uwa, nke mbu bu ichota ndi ihu ha ga-ere ahia tnye n’ejije. Ozo bu ichota ndi maara asu asusu Igbo, ndi o ga-abu o buru na ha mepere onu ha, o na-atu ririri ka suga. Ozokwa bu na onye na-eme ntughari ga-agbado anya ihu n’ihe o na-asu na ihe o na-atughari bu otu. Ozokwa onye so ahazi ejije ahụ ga-emeputa ya na televishonu ga-agba mbo hu na o bu omenala ndi Igbo, ejiji ndi Igbo, nkwenye ndi Igbo, ihe gbasara ndi Igbo ka si ebi ndu ka ha ga na-eziputa. O bughi igwakoro ya na-aga. Ha ga-agba mbo ihu na vidio ha ji ese ejije ndi Igbo bu nke chapuru ma gbakwaa mbo ihu na ha na-anu ebe di mma eziputa ya. O buru na ha choru iziputa ejije ndi mgbe ochie ya bu ejije odinala ha gbaa mbo mewaga ya a mara na o bu n’ime obodo ka ha noro mee ya. ma o buru na ha choru ka o buru n’obodo mepere emepe ka ha meputara ya, ha choru ebe di mma wee ziputa ya. O bughi ha buru n’obi imeputa ya n’obodo mepere emepe o dikwa ka ha a no n’ime obodo eziputa ya.

“*Odum na Akwaeke*” eziputachaghị nke oma gbasara ebe obibi Eze. Site n’ihe egosiputara n’ejije a gbasara ebe obibi Eze nke obodo na-egosi na ndị Eze Igbo na-ebi n’ulo akirika e ji igu wee kpa. Nke a abughikwa eziokwu ma ncha n’ihi n’oge gboo ebidobeghi iwu ulo owuwu ndi Igwe na-enwe obi e ji aja akpu ma were akirika kpa elu ya. Ngosiputa e gosiri ebe obibi Eze n’ejije a bu *Odum na Akwaeke* gosiputara arumuuka ndi mmadu ka na-aru ruo taa na Igbo enwe Eze. N’aka nke ozọ n’ejije *Oso Osaai* ha gbaliri gosiputa ebe obibi Eze di ka o kwesiri ka ebe obibi Eze di. Ha nyere ochichi Eze ndi Igbo nnukwu nsopuru ma buru etu kwesiri ka ndi na-emeputa ejije si na-egosiputa ya, ghara igosiputa Eze ndi Igbo na o bu ndi na-enweghi ego ka a na-echi eze. Maka na onye kpoo oba ya mkpokoro oba, uwa ewere ya kpoo aja. Ejije *Osaai* ziputakwara mmekorita nke kwesiri idi n’etiti mmadu na ibe ya di ka o si kwesi. Ebe *Odum na Akwaeke* na *Azu di Egwu* ziputara ihe nkiri ha di ka nke mgbe ochie na nke oge ugbo a. Nziputa ha gosiri na ndi Igbo na-ebi n’ohia. Ndi Igbo enweghi ezi mmekorita n’onwe ha. Nke a wee buru asi n’ihi na ndi Igbo bu ndi e ji ezi mmekorita na idi n’otu were mara mana ihe nkiri a eziputachaghị ya otu o kwesiri. *Odum na Akwaeke* gosiputakwara nkwenye ndi Igbo nke bu onye hoka di o hota ekeogba. O bukwannukwu ihe mmuta nye umuagboghọ.

Ejiji

N’ejije *Azu di Egwu* na *Ejije Odum na Akwaeke* ha jiri ejiji di ka ndi Igbo si ejikere. Umunwaanyi maa akwa n’ukwu ha na n’obi ha ma were uri choo onwe ha mma n’uzo puru iche di ka e si mara ndi Igbo n’oge gboo. N’ejije *Oso Osaai* Igwe Umudike jikere onwe ya n’uzo puru iche di ka o si kwesi na Igwe ga-adi. Ma ejiji nke na-ekwesighi ha ziputara na ya bu otu nwaanyi ajadu aha ya bu Ojiugo bu onye ji ahụ ya akpa ego. Ejiji ya bu ihe ekwesighi n’ihi na o bughị ka ndi Igbo si eji ejiji nke a bu igosiputa ndi Igbo di ka ndi isi achikochaghị onu. Mgbe ufodu uwe ya na egheoghe na obi ya maobu o di mkpumkpu. Ha webatakwara ejiji abughị nke ndi Igbo n’ejije a, di ka nke Jachike bu okpara Igwe na ndi otu ya na-eji. Ozokwa bu ndi biara igba ala, ha jikere di ka nke ndi Bekee.

Agwa

N’ejije a bu *Azu di Egwu* (Mystic Fish), agwa ha weputara bu nke kwesiri idi na-ahu n’ihe nkiri ejije odinala ebe o bu ya ka ndi Igbo ji agbazi ndu. O bu eziokwu na ha webatara agwa ebe nwoke jiri n’ihi na nwunye ya nke abuo mutara ya umunwoke abuo na otu nwaanyi ma nwunye ya nke mbu mutara naani otu nwanyi wee kpoo nwunye ya nke mbu na nwa ya nwaanyi asi nke mere na o bu ihe nke abuo gwara ya ka o na-eme. Nwoke a na umu nwunye ya nke abuo na-emegide nwaanyi nke mbu. Otutu ahuhu di iche iche ka ha na-ata ya na otu nwa ya nwaanyi. Naani Eze bu okpara nke nwaanyi nke abuo bu onye o na-ewute n’ihi ihe nne na nna ya na umu nne ya abuo na-eme nwunye nna ya na nwa ya bu Azuka. Otu ubochi ha niile gara mmiri n’ihi na nwaanyi nke abuo azu di na mmiri meere ya amara wee nye ya ji o siri n’ubochi emume Ezeji. Ha boro ya ebubo na o bu enyi ya nwoke nyere ya ego o ji siri ha nri, na o bughị Azu mmiri. Ha ruru na mmiri, Azu ahụ ji iwe wee gbusie ha niile naani ndi o hapuru bu okpara eze nke nwere obi ebere na nwa nwaanyi nke mbu na nne ya. Agwa a gosiputara nkwenye ndi Igbo nke oma n’ihi na ndi Igbo kwenyere na onye ajo ihe na-eso ajo ihe ala. N’ihi nke a ejije a bu nke bara ezigbo uru na ikwalite ezi akparamagwa n’ala anyi.

N’aka nke ozọ ejije *Odum na Akwaeke* kuzikwara na a jughị aju wee rie kpatara a riaghị aria wee nwuo. Ochikeze ajughị ebe onye choro ilu nwa ya Akwaeke si bia, nke a mere na o buru na o bughị maka ilu ndi Igbo na-atu na nwa Eze adighi efu na mba na Akwaeke kari ibu onye nwuru anwu, ya bu na nkwenye ndi Igbo putara ihe ebe a.

Ejije *Oso Osaai* bukwara agwa na-ekwesighi ekwesị ka ha ziputara na ya. N’aka nke ozọ agwa ndi a niile enweghikwa nke ha katoro iji gosi ihe mmuta na-esite n’ejije Igbo aputa. Agwa niile ka ha weputara ma hapukwa ha ebe ahụ iji gosi na o bu ihe di mma ka ndi mmadu muta. Di ka Jachike bu okpara Eze onye ji n’ihi na o ji vidio ebe Osaai na Ojiugo na-emeto onwe ha wee gwa ya ka o bia nochie anya nna ya bu Igwe Umudike ma nyere ya aka ree ala ndi obodo. Osaai kwetere n’ihi na o gwara ya na o buru na o juu. Na ya

ga-etinye ya na intaneti. Ha abụọ rechara ala, ego Jachike kwere na nkwa inye Osaai, onyeghizi ya ego ahụ. O nweghi ebe e gosiri ntarama ahuhụ Jachike nwetara rukwa na ejije a agwu. Ya bu na ha weputara agwa bu nke adighi mma ma ha akatoghi ya. O bukwa otu nnukwu nsogbu anyi na-enwe n'ejije Igbo nke oge ugbu a. Ozokwa bu na Igwe gara na nke Ojiugo n'etiti abali ebe ha abuo noro n'elu oche wee dina onwe ha. Agwa a ekwesighi n'ih na o gosiputara na Igwe maobu Eze ndi Igbo enweghi nso. N'aka nke ozu Ojiugo bu onye ji ahụ ya achu ego, bido na mmalite ejije a wee ruo na njedebe ejije a, o nweghi ihe ndakwasi dakwasiri ya nke iji katoo agwa ya na o bughu ezi agwa maka ndi nkiri iche na o bu ezi ihe mmadu ime otu a. N'ih na ihe mmadu kiriri na-agbanwe akparamagwa ya.

Ihe ozokwa bu na a ga-achọ nkwardo ndi Igbo amaara aha ha, ndi aka ji aku, ndi mwulite asusu Igbo na omenala Igbo na-amasi ka ha lebaa anya n'ejije Igbo ma kwalite asusu Igbo, kwalite ndi Igbo wee ziputa ha na mba uwa ka ejije Igbo soro na ndi ga na-atute nsere ma o buru na a na-eme maka ndorondoro ejije, o buru na ihe a na-eme enweela isi.

Nchoputa na-egosi na ejije Igbo juputara n'emume niile ndi Igbo na-eme, ha nyere ya okwa di elu n'oge gboo.

O di mkpa ka e nyekwa ya onodu di elu di ka o di n'oge gboo maka na o ga-enye ezigbo aka na ndu ndi Igbo, site n'iwulite onodu asusu na omenala Igbo n'ejije ha. N'aka nke ozu o kwesiri ka e nye ejije Igbo ogo kwesiri ya n'ulo akwukwo di iche iche di ka e si nye ihe omumu ndi ozu. Onye nkuzi ga-agbakwa mbo ihu na umuaka ole na ole ga-ejije ejije Igbo nke a ga-eleba anya n'ih mmuta di n'ime ha n'otu n'otu. Ihe mmuta ndi ahụ ga-agbado ukwu na ikatoo agwa ojoo na ntaramahuhu so ya, ebe agwa oma ga-anata otuto oma na ngozi so ya.

Ozu dikwa mkpa bu na ebe o bu na ihe nkiri di ka televishonu na igwe okwu maobu mgbasaa ozi nochiziri anya ejije Igbo, onye nchocha na-atuputakwa aro na o ga-aka mma ma goomentu weputakwazia oge zuru ezu maka igosiputa ihe nkiri ejije Igbo di ka e siri nye ihe mmuta ndi ozu oge n'ulooru ndi mgbasaa ozi di iche iche maobu ndi ulooru ahụ nwere ike ime ihe a na-akpo iso mpi ejije Igbo.

O ga-abukwazi ihe ga-adi mma ma dikwazia mkpa ka ndi Igbo weghachite ejije Igbo ha azu di ka o di na mbu maka nkwalite asusu na omenala ha. Ndi Igbo bu ndi nwere mmasi gbasara nkwalite omenala na asusu Igbo kwesiri nnuputa n'igwe tukoo aro n'ih na anyukoo mamiri onu o gbaa ufufu maka ichoputa uzọ ha ga-esi weghachite ejije Igbo ha azu ka o di etu o di n'oge gboo n'ih n'obodo obula tufuru ihe e ji mara ha a burula obodo nwuru anwu.

Nchikota Nchoputa

Na nchocha a, e lebara anya "n'Ejije Igbo na ndu ndi Igbo Nsogbu na Olileanya ya". A choputara na ejije Igbo bara ezigbo uru na ndu ndi Igbo ma burukwa ihe juputara na ndu ha. Ma oge ha na-agba mgba, ofufe nro, achu nta, eme mmemme akwamozu na ihe ndi a niile socha n'ejije Igbo maka na ihe obula mmadu na-eme nke mmeghari ahụ di na ya bu ejije.

A choputara na ndi Igbo adighi enwezi mmasi n'ikiri ejije Igbo ha. N'aka nke ozu ndi nne na nna na-egbochikwa umu ha ikiri ejije Igbo n'ih aruruala di iche iche ndi a na-ewebata na ya nke enweghi etu o siri buru omenala maobu nkwenye ala anyi. Ozu ufodu ndi nne na nna achoghizi ka umu ha na-asu Igbo, naani asusu Bekee ka ha choroo ka umu ha na-asu, nke a mere na ha adighi ahapu umu ha ka ha kirie ejije Igbo ka ha wee ghara imuta Igbo. Nke a wee buru ihe jogburu onwe ya.

Otutu ihe umuaka na-eto eto na-eleta n'ejije sokwa n'otu ihe na-agbanwe akparamagwa ha. Nke a buru n'ih na oge o huru onye na-ezu ohi maobu agba oto n'udi na kwadoro onwe ya n'ekike kpu oku n'onu, ndi umuaka na-ahuta ya di ka ekike na-ewu ewu, ha amalite ike udi ekike ahụ. N'aka nke ozu oge ha kiriri onye na-ezu ohi ma ejideghu ya, ha a-ahuta ya ka a ga-asi na onye ahụ bu onye ghotara ije oge ahụ o malite itinye ya n'oru nke ya.

A tūrū anya na nchọcha ga-amụnyekwa ọkụ ihe ka ndị ala anyị bido inwe mmasị gbasara ejije ọdinala ha dị ka ọ dibu na mbụ maka na o so n'otu ụzọ ndị Igbo si akuziri ụmụ ha amamihe n'oge gboo bụ nke bara nnukwu uru.

Aro na Mmechi

Nchọpụta na-egosi na ejije Igbo jupụtara n'emume niile ndị Igbo na-eme, ha nyere ya ọkwa dị elu n'oge gboo. Ọ dị mkpa ka e nyekwa ya ọnọdụ dị elu dị ka ọ dị n'oge gboo maka na ọ ga-enye ezigbo aka n'oge ugbo a na ndụ ndị Igbo, site na mwulite ọnọdụ asụsụ na omenala Igbo n'ejije Igbo ha. N'aka nke ọzọ o kwesiri ka e nye ejije ọdinala ogo kwesiri ya n'ulo akwukwo dị iche iche dị ka e si nye ihe omumụ ndị ọzọ. Ndị nkuzi ga-agbakwa mbọ hụ na ụmụaka ole na ole ga-ejije ejije Igbo nke a ga-eleba anya n'ihe mmụta dị n'ime ha n'otu n'otu. Ihe mmụta ndị ahụ ga agbado ụkwụ n'ikato agwa ojoo na ntaramahuhu so ya, ebe agwa oma ga-anata ezi ugwo oru na ngozi so ya.

Ọzọ dikwa mkpa bu na ebe o bu n'ihe nkiri di ka televishonu na igwe okwu maobu mgbasa ozi anochiela anya ejije Igbo, onye nchocha na-atuputakwa aro na o ga-adi mma ma goomentu weputakwazia oge zuru ezu maka igosiputa ihe nkiri ejije Igbo di ka e siri nye ndi ozo oge n'ulooru ndi mgbasa ozi di iche iche maobu ndi ulooru ahụ nwere ike ime ihe a na-akpo iso mpi ejije Igbo.

Ndị Igbo bu ndi nwere mmasi gbasara mwulite asusu na omenala Igbo kwesiri inuputa n'igwe tukoo aro onu n'ih na anyukoo mamiri onu, o gbaa ufufu maka ichoputa uzọ ha ga-esi weghachite ejije Igbo ha azu ka o di etu o di n'oge gboo n'ih na obodo obula tufuru ihe e ji mara ha aburula obodo nwuru anwu.

Edensibia

- Dobie, A.B. (2012). *Theory into Practice: An Introduction to Literary Criticism* Boston: Wadsworth.
- Echeruo, M. J. C. (1981). "The Dramatic Limits of Igbo Ritual" in Igunbiyi Y. (ed). *Drama and theatre in Nigeria a Critical source Book* Lagos: Nigeria Magazine pp. 136-148.
- Ekeoma, F.C. (2012). *A Study of the Influence of Home Movies on the Dressing Patterns of Studens of Tertiary Institutions in Abia State (Being a research mommunications in Abia state (Being a research submitted to the department of Mass Communication, University of Nigeria, Nsukka for the Award of the Degree of Master of Arts in Mass Comunication).*
- Eze, N.O. (2009). *Towards the Drfinition of Drama and Theatre. Lecture Handout.*
- Ezichi, I.S. (2010). *The Influence of Western Television Programmes on the Cultural Values of Nigeria Youths: A case study of Caritas Students, Enugu. The project submitted in partial fulfilment of the award of Bachelor of Science (B.Sc) degree in Mass Communication. Faculty of Management and Social Sciences Caritas University Amorji – Nike Enugu State.*
- Nneke, C.A. (2011). *Aspects of Igbo Traditional Drama in Hunting: A case Study of Aguleri and Anam. (M.A. Thesis). Department of African and Asian Studies, Nigeria: Nnamdi Azikiwe University, Awka.*
- Mbah, B.M; Mbh, E.E, Ikeokwu, E.S., Okeke, C.O., Nweze, I.M., Ugonna, C.N., Onu, J.O., Eze, E.A., Prezi, C.O., Odil, B.C. (2013). *Igbo-Adi: Igbo English and English Igbo Dictionary of Linguistics and Literary Terms* Nsukka: University of Nigeria Press.
- Nwadike, I.U. (2003). *Agumagu Odinala Igbo. (Igbo Oral Literature). Onitsha: African First Publishers.*
- Okebalama, C.N. (2003). *Mkpolute Agumagu onu Igbo. Enugu: Snaap Publishing Company.*
- Okodo, A.I. (2012). *African Traditional Drama: The Igbo Nigeria Experience. journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies, 3(2); 131-136.*
- Onwuneme, D.G.C. (2013). "Mmonwu Ozobune: A True presentation of Igbo Traditional Drama" unpublished edemede Nchoputa Ph.D Department of Igbo, African and Asian Studies Nnamdi Azikiwe University, Awka.